LAIMO LIGA

Laimo ligą, kitaip vadinamą – boreliozę, sukelia bakterija Borrelia. Žmonėms ši bakterija perduodama, kai įsisiurbia borelijomis užsikrėtusi erkė. Erkės užsikrečia, kai maitinasi paukščių ar žinduolių krauju, užkrėstu Laimo ligos sukėlėju (borelijomis).Lietuvoje Laimo ligą platina dviejų rūšių erkės. Užsikrėtusias erkes gali pernešti įvairūs gyvūnai, dažniausiai smulkūs žinduoliai, paukščiai.

Užsikrėtus borelijomis, nebūtinai susergama Laimo liga, t.y. tuomet gaminasi specifiniai antikūnai prieš borelijas, tačiau ligos požymių nebūna.

Kuo ilgiau erkė išbūna įsisiurbusi, tuo didesnė tikimybė, kad Laimo ligos sukėlėjai bus perduoti žmogui. Didžiausia rizika užsikrėsti, kai įsisiurbusi erkė išbūna apie dvi paras (48 val.).

Ankstyvoje ligos stadijoje erkės įsisiurbimo vietoje atsiranda odos paraudimas. Pasitaiko netaisyklingų, rausvų ar raudonų, į žemėlapį panašių plotų, kurie keičia formą, didėja ir plinta. Palietus paraudusi vieta gali būti šilta, bet retai niežti ar skauda. Kartais paraudęs plotas išryškėja, padidėja, atsiranda "buliaus akis" su tamsiai raudonu viduriu, kuriame gali būti pūslelė, apsupta blyškiai rausvu žiedu ir tamsesniu išoriniu žiedu. Gali atsirasti bet kurioje kūno vietoje. Paraudimas dažniausiai atsiranda praėjus 1- 4 savaitėms po erkės įsisiurbimo, tačiau kartais odos paraudimas gali atsirasti anksčiau arba tik po 2 mėnesių. Paraudimo skersmuo paprastai būna 5 cm dydžio. Jis plečiasi, kraštais ryškėja, o centras blykšta. Paraudimo vietoje oda dažniausiai būna nepatinusi, neskausminga, neniežti. Odos paraudimą lydi karščiavimas iki 38^0 C, galvos skausmas, silpnumas (į peršalimą panašūs simptomai). Negydoma infekcija gali plisti į sąnarius, širdį ir nervų sistemą.

Antroji Laimo ligos stadija pasireiškia praėjus kelioms savaitėms ar mėnesiams po paraudimo atsiradimo. Šioje ligos stadijoje pasireiškia nervų sistemos, širdies, sąnarių, odos pažeidimai, kuriems būdingi skirtingi simptomai. Tai - kaklo, krūtinės ar juosmens - kryžmens srities uždegiminiai skausmai. Taip pat ligoniai gali skustis nuovargiu, miego sutrikimu, atminties susilpnėjimu, galvos svaigimu. Vaikams šioje stadijoje pasireiškia meningitas (smegenų dangalų uždegimas) arba veidinio nervo parezė (nusilpimas).

Sąnarių pažeidimai – tai dar viena Laimo ligos forma. Dažniausiai tai kelių, alkūnių sąnarių uždegimas. Sąnarys būna sutinęs, karštas, paraudęs.

Vėlyvoje Laimo ligos stadijoje progresuoja nervų sistemos pažeidimai, ilgalaikis sąnarių uždegimas, odos pažeidimas. Negydoma liga žmogų gali padaryti invalidu.

Laimo ligos profilaktika:

1. Einant į gamtą (pvz., mišką), rekomenduojama apsivilkti šviesiais drabužiais. Viršutiniai drabužiai turėtų būti ilgomis rankovėmis, kurių rankogaliai gerai priglustų prie riešo. Kelnių klešnės turėtų būti sukištos į kojines arba batų aulus. Galvą patartina apsirišti skarele arba užsidėti gerai priglundančią kepurę.
2. Naudoti erkes atbaidančias medžiagas (repelentus). Einant į gamtą, repelentais apipurkštii atviras kūno vietas (veidą, kaklą, rankas). Drabužiams skirti repelentai neturėtų būti naudojami ant odos (skaitykite repelento instrukcijas). Vaikams naudoti tik vaikams skirtus repelentus. Repelentų poveikio trukmė yra skirtinga (skaitykite repelento instrukciją).
3. Vengti aukštos žolės ir krūmų. Erkės mėgsta vietas, kur daug krūmų, aukšta žolė, ant žemės daug lapų. Būnant gamtoje patartina dažnai apžiūrėti save ir bendrakeleivius, ar neropoja erkės.
4. Nepamirškite grižus iš gamtos, apžiūrėti drabužius ir kūną. Erkės mėgsta įsisiurbti ten, kur plonesnė, drėgnesnė oda. Visų pirma reikia apžiūrėti už ausų, pažastis, kirkšnis, bambą, pakinklius, po krūtimis ir visur kitur. Mažiems vaikams apžiūrėti galvą, kaklą, nes būtent tose vietose vaikams randamos erkės. Vilkėtus drabužius rekomenduojama pakabinti negyvenamoje patalpoje arba saulėtoje vietoje.

Ką daryti radus įsisiurbusią erkę?

Radus įsisiurbusią erkę, būtina kuo skubiau ją ištraukti. Nes kuo ilgiau erkė įsisiurbusi, tuo didesnė tikimybė, kad bus perduotas užkratas. Nerekomenduojama aplink erkę tepti jokiais tepalais, tirpalais, nes sudirginta erkė išskiria daugiau seilių, kuriuose gali būti ligos sukėlėjų. Traukiant erkę, nereikia jos spausti. Traukti erkę geriausia su pincetu, kuo arčiau odos, staigiu judesiu. Ištraukus, dezinfekuoti žaizdelę. Užsirašykite datą, kada ištraukėte erkę. Tirti, ar ištraukta erkė yra borelijų nešiotoja, yra netikslinga, nes gali būti taip, jog erkė nespėjo perduoti ligos sukėlėjų žmogui ir neįmanoma nuspėti, ar užsikrėtęs žmogus susirgs. Atsiradus pirmiesiems ligos požymiams, kuo skubiau kreiptis į gydytoją, nes, laiku pradėjus gydymą, pasveikstama.

VSP specialistė Aušra Rapkevičienė

Literatūra:

Laiškonis, A. ir Budnikas, V. (2016). *Infekcinių ligų žinynas.* Vitae litera.
Mickienė, A. (Sud.). (2024). *Infekcinės ligos.* LSMU Akademinė leidyba.